

ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ Κ.Π.Ε. ΑΚΡΑΤΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Σταυροπούλου Ν.*, Παπακωνσταντίνου Κ., Κιζήλου Κ., Κούρτη Ι., Κυριακόπουλος Κ. & Χείρας Γ.
Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ακράτας
25006 Ακράτα mail@kpe-akrat.ach.sch.gr, 26960 22166

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Προγράμματα Κ.Π.Ε., τοπικές κοινωνίες

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Πρόγραμμα ΚΠΕ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το ΚΠΕ Ακράτας λειτουργεί από το 1996 και εκπονεί πέντε εκπαιδευτικά προγράμματα: «Ο Υγροβιότοπος της λίμνης Τσιβλού», «Το ποτάμι μας, ο Κράθης», «Γνωρίζοντας τις ακτές μας», «Το θέατρο της αρχαίας Αιγείρας» και «Πέτα - πέτα στον καιρό» (το τελευταίο, είναι πρόγραμμα Νηπιαγωγείου για την ανακύκλωση). Τα προγράμματα έχουν σχεδιαστεί με σκοπό να ενισχύουν την προβολή, την ταυτότητα και τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής. Για παράδειγμα, καλύπτουν όλο το φάσμα των φυσικών περιοχών του Δήμου Ακράτας και όλα σχεδόν τα Δημοτικά Διαμερίσματα και δίνουν προτεραιότητα σε θέματα που επηρεάζουν άμεσα τη ζωή των κατοίκων. Φυσικά η ανάγκη τήρησης αυστηρών παιδαγωγικών και επιστημονικών αρχών περιορίζει την «εκμετάλλευση» των προγραμμάτων με τρόπο που θα επιθυμούσαν κάποιοι τοπικοί παράγοντες. Επειδή τα προγράμματα των Κ.Π.Ε. αποτελούν βασική «τοπική» δραστηριότητα και προκειμένου να παίξουν τον υποστηρικτικό τους ρόλο στην τοπική κοινωνία, πρέπει να έχουν μια σχετική σταθερότητα και διαχρονικότητα.

1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η παρούσα εργασία σκοπεύει να παρουσιάσει τον τρόπο με τον οποίο τα προγράμματα του Κ.Π.Ε. Ακράτας α) έχουν προσαρμοστεί στις τοπικές ιδιαιτερότητες και β) συμβάλλουν στην προώθηση διαφόρων αναγκών της τοπικής κοινωνίας. Τονίζεται ότι δεν αναφέρεται στο συνολικό ρόλο του Κ.Π.Ε. για την τοπική κοινωνία, παρά μόνο για τα εκπαιδευτικά προγράμματα τα οποία, ιδιαίτερα οι εκτός των εγκαταστάσεων του Κ.Π.Ε. δραστηριότητές τους, αποτελούν πλέον βασικές «καθημερινές» δραστηριότητες στην τοπική κοινωνία.

2. ΜΕΘΟΔΟΙ - ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Το Κ.Π.Ε. Ακράτας, λειτουργεί από το 1996 στον ομώνυμο Δήμο της Αχαΐας. Είναι θεσμός που υποστηρίζει την αειφόρο ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας. Οι λόγοι αυτοί έχουν αναλυθεί παλιότερα και είναι βασικά τρεις (Σταυροπούλου & Παπακωνσταντίνου 2004):

- Το ΚΠΕ αποτελεί βασικό φορέα άτυπης εκπαίδευσης για την τοπική κοινωνία
- Παρέχει άμεσα οικονομικά οφέλη κυρίως μέσα από τις επισκέψεις σχολείων και τα επιμορφωτικά σεμινάρια
- Αποτελεί έναν ώριμο θεσμό που στηρίζει άλλες αντίστοιχες πρωτοβουλίες, όπως οι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών η διαχείριση επιφανειακών νερών ή στερεών αποβλήτων κ.λπ.

Εδώ πρόκειται να αναπτύξουμε περισσότερο το ρόλο που παίζουν τα Εκπαιδευτικά Προγράμματα στην υποστήριξη της αειφορίας. Αυτό αφορά τόσο την εφαρμογή τους όσο και στον αρχικό σχεδιασμό τους. Δεν θα αναφερθούμε στα άμεσα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από την εισροή των μαθητών αλλά κυρίως στον ευρύτερο τρόπο με τον οποίο η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση πρέπει να είναι «ανοιχτή» στην κοινωνία και συνδεδεμένη με τις ανάγκες της (Φλογαΐτη 1998, Αθανασάκης 1996, βλ. επίσης Διακήρυξη της Τιφλίδας ΠΕΕΚΠΕ 1999)

Τα πέντε εκπαιδευτικά ημερήσια προγράμματα του Κ.Π.Ε. Ακράτας είναι τα εξής:

Α. Ο υγροβιότοπος της Λίμνης του Τσιβλού (με θέμα ορθολογική διαχείριση νερού, λειψυδρία, αξίες και λειτουργίες υγροτόπων, γνωριμία με το οικοσύστημα, προτάσεις προστασίας και ορθολογικής διαχείρισης). Ο Τσιβλός είναι μια μικρή ορεινή λίμνη σε υψόμετρο 700 μέτρων και απόσταση

περίπου 25 χιλιόμετρα από το ΚΠΕ. Βρίσκεται εντός των ορίων του Εθνικού Πάρκου Χελμού – Βουραϊκού. Κατά την εργασία πεδίου οι μαθητές κάνουν το γύρο της λίμνης (1500 μέτρα) και εργάζονται σε διάφορα σημεία.

Β. *Το ποτάμι μας, ο Κράθης* (με θέμα ορθολογική διαχείριση νερού, λειψυδρία, ρύπανση, γνωριμία με το οικοσύστημα και την ιστορία της περιοχής, μυθολογία). Ο Κράθης πηγάζει από τον Χελμό και εκβάλλει δίπλα στην πόλη της Ακράτας. Στις πηγές του, σχετίζεται με ονομαστές περιοχές όπως τα Ύδατα Στυγός, Ο χώρος της εργασίας πεδίου είναι ένα τμήμα του ποταμού κοντά στο Κ.Π.Ε. στο οποίο οι μαθητές πηγαίνουν με τα πόδια.

Γ. *Το θέατρο της Αρχαίας Αιγείρας* (με θέμα γνωριμία με την ιστορία της περιοχής, τα αρχαία θέατρα, συσχέτιση του αρχαίου τρόπου ζωής με το σύγχρονο, ερμηνεία τοπίου, προτάσεις αξιοποίησης). Η ιδιαιτερότητα του αρχαίου αυτού θεάτρου είναι ότι λαξεύτηκε στο τυπικό τοπικό κροκαλοπαγές πέτρωμα. Η εργασία πεδίου γίνεται μέσα στο χώρο του Αρχαίου Θεάτρου σε συνεργασία με την Αρχαιολογική Υπηρεσία. Η μετάβαση γίνεται με λεωφορείο.

Δ. *Γνωρίζοντας τις ακτές μας* (με θέμα το θαλάσσιο και παράκτιο περιβάλλον, ιδιαίτερη με τα λιβάδια ποσειδωνίας και τη βλάστηση της παραλίας, σχέση ανθρώπου - θάλασσας, ιδιαιτερότητες και ιστορία του Κορινθιακού, συσχέτιση με τη Μεσόγειο, προβλήματα διαχείρισης και άναρχης ανάπτυξης παράκτιων περιοχών). Η εργασία πεδίου λαμβάνει χώρα στην παραλία Κρυονέρι λίγο Δυτικά της Ακράτας, τη πιο δημοφιλή πλαζ για μπάνιο. Επίσης υπάρχει μικρό λιμάνι, μαζί με φυσική αμμουδιά και βραχώδη ακτή. Μετάβαση με λεωφορείο

Ε. *Πέτα-πέτα στον καιρό...* (πρόγραμμα Νηπιαγωγείου - πρώτων τάξεων Δημοτικού με θέμα το πρόβλημα της διαχείρισης των σκουπιδιών, μείωση όγκου, διαχωρισμός, ανακύκλωση). Το πρόγραμμα αυτό είναι το μόνο που γίνεται εξ ολοκλήρου μέσα στις εγκαταστάσεις του Κ.Π.Ε.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η επιλογή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Κ.Π.Ε. Ακράτας διέπεται από βασικούς περιορισμούς που επιβάλλονται από πρακτικούς και παιδαγωγικούς λόγους, όπως η προσβασιμότητα στο πεδίο, η δυνατότητα πραγματοποίησης δραστηριοτήτων από τα παιδιά και το γνωστικό ή θεωρητικό υπόβαθρο που απαιτείται. Λαμβάνοντας, ωστόσο, αυτά υπόψη, το σκεπτικό της επιλογής των προγραμμάτων αυτών πρέπει επίσης να εξυπηρετεί τόσο τοπικές, όσο και ευρύτερες κοινωνικοπολιτικές ανάγκες.

Παρακάτω αναλύεται το σκεπτικό επιλογής των πέντε εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Κ.Π.Ε.:

Α. Το κεντρικό θέμα των προγραμμάτων πρέπει:

- να αφορά περιοχές του Δήμου ή πολύ κοντινών Δήμων, οι οποίες έχουν ιδιαίτερη συναισθηματική, ιστορική ή πολιτιστική αξία για την τοπική κοινωνία (π.χ. λίμνη Τσιβλού, Θέατρο Αιγείρας, παραλία Κρυονέρι κ.λπ.)

- ταυτόχρονα, να αφορά περιοχές του Δήμου ή πολύ κοντινών Δήμων που έχουν ευρύτερη σημασία σε περιφερειακό, εθνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο (π.χ. περιοχές του Δικτύου Natura-2000, περιοχές σημαντικών ιστορικών γεγονότων κ.λπ.). Στην περιοχή, αυτό αφορά ιδιαίτερα το Εθνικό Πάρκο Χελμού - Βουραϊκού, τη μεγάλης πολιτιστικής αξίας κοιλάδα της Στύγας (προγράμματα Τσιβλού και Κράθης).

Β. Το θεωρητικό υπόβαθρο των προγραμμάτων πρέπει:

- να σχετίζεται με ζητήματα που αφορούν άμεσα την τοπική κοινωνία και την τοπική Δημοτική Αρχή (π.χ. διαχείριση απορριμμάτων, προβολή τουριστικών αξιοθέατων κ.λπ.) .

- να σχετίζεται με θέματα που αφορούν γενικά περιβαλλοντικά ζητήματα (επίσης διαχείριση απορριμμάτων, διαχείριση προστατευόμενων περιοχών, διαχείριση νερού κ.λπ.)

Γ. Η υλοποίηση των προγραμμάτων στο πεδίο πρέπει:

- να φέρνει μαθητές και συνοδούς εκπαιδευτικούς σε επαφή με όσο γίνεται περισσότερες χαρακτηριστικές περιοχές και στοιχεία του Δήμου (π.χ. στάση σε κάποιο κομβικό σημείο, ξενάγηση κατά μήκος της διαδρομής για τη μετάβαση στο πεδίο).

Τέλος, στο σύνολό τους, τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Κ.Π.Ε. θα πρέπει να χαρακτηρίζουν την περιοχή του Δήμου, να δίνουν μια τηλεγραφική περιγραφή των φυσικών (και, αν είναι δυνατό, των πολιτιστικών) της στοιχείων και να είναι εξαπλωμένα σχεδόν σε όλα τα Δημοτικά Διαμερίσματα. Για

παράδειγμα, οι ακτές, το αρχαίο θέατρο, το ποτάμι που διασχίζει ολόκληρο το Δήμο και η δημοφιλής λίμνη δίνουν μια ρεαλιστική απεικόνιση της περιοχής της Ακράτας.

Αν καταστεί δυνατό να συμβιβαστούν όλες οι παραπάνω προϋποθέσεις, μαζί με τις παιδαγωγικές προϋποθέσεις, τότε θα μπορούμε να πούμε ότι τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Κ.Π.Ε.:

- προβάλλουν την περιοχή
- αποτελούν σημείο αναφοράς για την τοπική κοινωνία
- «επιβάλλουν» στόχους βιώσιμης ανάπτυξης
- συμβάλλουν άμεσα και στην οικονομική ανάπτυξη.

Πρέπει να σημειωθεί ότι, για να συμβούν αυτά, έχουν περάσει αρκετά χρόνια λειτουργίας ώστε τα προγράμματα να γίνουν πράγματι μέρος της «καθημερινής» δραστηριότητας και να αποκτήσουν συμβολική σημασία προς την τοπική κοινωνία.

4. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Με βάση τα παραπάνω, το βασικό συμπέρασμα που βγαίνει είναι ότι τα προγράμματα του Κ.Π.Ε. Ακράτας μπορεί να αποτελέσουν σημαντική δραστηριότητα για την τοπική κοινωνία. Χρειάζεται προσοχή κατά την επιλογή του θέματος ενός προγράμματος και κατά τη διάρθρωσή του και την εφαρμογή του.

Κυρίως απαιτείται η διασφάλιση μια σταθερής και μακρόχρονης εφαρμογής, χωρίς διακοπές ή δραματικές αλλαγές (όπως πλήρης αλλαγή χώρου εργασιών πεδίου κ.λπ.) . Με αυτό τον τρόπο τα προγράμματα του Κ.Π.Ε. μπορεί πράγματι να επηρεάσουν θετικά την τοπική κοινωνία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αθανασάκης Α. (1996). *Οικοπεριβαλλοντική Παιδαγωγική*. Δαρδανος, Αθήνα.
- Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. (1999). *Βασικά κείμενα για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Η διακώρυξη της Τιφλίδας*. Αθήνα.
- Σταυροπούλου Ν. & Παπακωνσταντίνου Κ. (2004). Το ΚΠΕ ως υποστηρικτικός θεσμός της βιώσιμης ανάπτυξης. Αναρτημένη Εργασία, 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΠΕΕΚΠΕ, Ουρανούπολη.
- Φλογαίτη Ε. (1998). *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.